

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

(א) והשאלה נשאלת מאלה מדוע עלינו להתייחס לקל שבקלים כאביר שבאבירים, וכעין יפתח אשר עליו נכתב בשופטים פרק יא (א) ויפתח הגלעדי היה גבור היל והוא בן-אשה זונה וילד גלעד את-יפתח: (ב) ותלד אשת-גלעד לו בנים ויגדלו בנ-האשה ויגרשו את-יפתח ויאמרו לו לא-תנחל בבית-אבינו כי בן-אשה אחרת אתה: (ג) ויברח יפתח מפני אחיו וישב בארץ מוב ויתלקטו אלי-יפתח אנשים ריקים ויצאו עמו: ובכל זאת אמרו חז"ל יפתח כשמואל אתמחה? **(ד)** זאת ועוד יש לשאול הרי אמרו חז"ל **במסכת שבת דף קיב ע"ב** אמר רבי זירא אמר רבא בר זימונא אם ראשונים בני מלאכים או בני אנשים, ואם ראשונים בני אנשים או כחמורים, ולא כחמורים של רבי חנינא בן דוסא ושל רבי פנחס בן יאיר, אלא כשאר חמורים. עוד אמר רבי יוחנן במסכת עירובין ג' ע"א לכן של ראשונים כפתחו של אולם, ושל אחרונים כפתחו של היכל, ואנו כמלא נקב מחט סידקית. וכו' אמר אביי ואנן כי סיכתא בגודא לגמרא. אמר רבא ואנן כי אצבעתא בקירא לסברא, אמר רב אשי אנן כי אצבעתא כבירא לשכחה ע"כ. הרי שהחבדל בין דור להבא אחריו הוא גדול מאד. וכיצד אפשר להשוותו?

הקדמה אפילו ריש גרנותא מן שמיא:

התשובה לכך נביא מאמר חז"ל השופך אור על הנהגת השם יתברך בעולם, והוא שעלינו לדעת ולהאמין שכל תפקיד בעולם אינו אלא בגזרת הבורא יתברך ולא יכול האדם להשיגו לא בכוחו ולא בחכמתו ולא בהריצותו, וכמאמר חז"ל **במסכת בבא בתרא דף צא ע"ב** והמתנשא לכל לראש, אמר רב חנן בר רבא אמר רב אפי' ריש גרנותא משמיא מוקמי ליה. **ופרשב"ם**. ריש גרנותא שר הממונה על הבורות מי ידלה ממנו היום להשקות שדותיו ומי למחר ושררה קטנה היא, ומדכתיב לך ה' הממלכה והמתנשא יליף לה, כלומר על ידך המתנשא לכל דבר, אפי' לגרנותא לראש הוא על פיך. **ובוונת חז"ל** לפרש את דברי דוד המלך בדברי הימים א פרק כט אשר אמר ויברך דוד וכו' (יא) לך יקוק הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד פייקל בשמים ובארץ לך יקוק הממלכה והמתנשא לכל לראש: (יב) והעשר והכבוד מלפניך ואתה מושל פלל ובידך ברוך וגבורה ובידך לגדל ולחזק לכל: שהקב"ה הכל שלו והשלטון בידו ורק הוא בידו לגדל ולחזק למי שהוא מעוניין וזה כולל אפילו תפקיד להיות הדולה את המים מהבור למרות זאת היות וגם בזה יש איזה אחריות ציבורית שעל פיו סדר השאיבה מי קודם ודבר זה נותן לו מעט כבוד, הכל מאת השם וצריך להכריזו עליו בשמים שפלוני יקבל את התפקיד הזה ויתן בלב הממונים למנותו, וזה ביאור הפסוק דברים פרק יז (טו) שום תשים עליך מלך אֲשֶׁר יִבְחַר יִקְנֶה אֶלְהִיָּהּ בָּךְ וגו': ללמדנו למרות שלכאורה העם בוחר את המלך, מדגישה התורה שהקב"ה בוחר את המלך וכך כל תפקיד. והוא יסוד שהובה על כל אדם לא לשכוח בכל ימי חייו, מאחר והאדם חיי בטעות ובתחושה שמתגנבת מידי פעם לליבו שהוא יכול לקבוע את מעמדו ותפקידו וכאשר חושב כך אינו אלא כופר ומורד בקב"ה, ולזאת כל מה שאנחנו רואים שמשתדלים ומתגוששים על השלטון אינו אלא בגדר וישחקו הנערים מאחר והקב"ה הוא שממליך והוא עילת העילות וסיבת הסיבות אשר יסובב את כל הגורמים להוציא מהכוח אל הפועל את רצונו יתברך, למרות שבני אדם חיים בדמיון שהם הצליחו ופעלו להשיג את הדבר, אינו דומה אלא למאמרון בובות או לכלי משחק השחמט שהאדם עושה במלך ובחייליו כרצונו ולא יעלה על דעת שום אדם כי המלך או החייל ניצח. ובזה מובן היטב כי כל תפקיד אינו מכוחו וחכמתו והשתדלותו של האדם אלא מינוי של מלך מלכי המלכים אשר הוא הבורא והיוצר והיוצר את תכלית הבריאה וטובתם של הציבור, ובכל דור ודור שותל את מנהיגו לפי צרכי הדור ודרגתם, ומתוך אמונה זו חובתו של האדם לקבל עליו את המנהיג בכל רמה ודרגה שהוא נמצא אחרת אינו אלא מורד במלך מלכי המלכים. וכבר מבואר שנחלקו החכמים **במסכת ערכין דף יז ע"א** זה דור דורשיו מבקשי פניך יעקב סלה, פליגי בה רבי יהודה נשיאה ורבנן, חד אמר דור לפי פרנס, וחד אמר פרנס לפי דורו. אך לכל הדעות מנהיגי כל דור ודור תואמים לדורם. כל דור ודור יש לו תפקיד מיוחד בבריאה וכן יש לו גם תפקיד רוחני מיוחד וכיון שלכל דור יש תפקיד רוחני מיוחד מעמיד לו הקב"ה מנהיגים הראויים לו לאותו דור, וכלפי זה נאמר שצדיקים של דור אחר למרות שהם ענקי רוח ומאפילין בגדולתן על גדולי דורנו הם נחשבים כמעלתן של אותם גדולים עד שיפתח שקול כשמואל.

קלורין לעיניים דברי האריו"ל בשבט דורנו גדול בדורנו יותר חשוב בעיני הקב"ה מגדולי הדור הקדומים:

זאת ועוד יותר אמרו חז"ל בקהלת רבה (וילנא) **פרשה א ד א"ר ברכיה כתיב** (דברי הימים א' י"ב) ויהודיע הנגיד לאהרן, וכי יהודיע היה נגיד לאהרן? **אלא אילו היה אהרן קיים בדורו של יהודיע יהודיע היה גדול ממנו בשעתו**, וכו' ורבנן מיייתי לה מן הכא (עזרא ז') בן אבישוע בן פנחס בן אלעזר וגו' הוא עזרא עלה מבבל, **אלא אלו היה אהרן קיים היה עזרא גדול ממנו בשעתו**. ודבר זה צריך ביאור היתכן שגדולי דורות קודמים אילו היו בדורנו היו פחותים? **ואפשר לבאר** דברי המדרש כיצד יתכן שגדול בדורנו יותר גדול וחשוב מגדול בדור קודם על פי דברי האריו"ל אשר הן קלורין לעיניים ועידוד וחיוזק לבני דורנו כמים קרים לנפש עייפה, והוא מה שכתב רבי חיים **ויטאל זצ"ל בשער הגלגולים** הקדמה לח **בהקדמה הרביעית** בשם האריו"ל וזה לשונו פעם אחת שאלתי למורי ז"ל איך היה אומר לי שנפשי היתה כל כך מעולה כנזכר לעיל והרי הקטן שבדורות הראשונים היה צדיק וחסיד שאין אני מגיע לעקבו, ואמר לי דע לך **כי אין גדולת הנפש תלויה בפי**

בית: רח' שמאי 18 טל: 039096874 לשכה רח' שמאי 13, אלעד • טל: 03-9096601 • פקס: 03-9337941

tel: 972-3-9096784 • hom: 18 shamai st' fax: 972-39337941 • tel: 972-3-90966001 • 13 shamai st' elad 40800

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין
The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

מעשה האדם, רק כפי הזמן והדור ההוא כי מעשה קטן מאוד בדור הזה שקול ככמה מצוות גדולות שבדורות אחרים כי בדורות אלו הקליפה גוברת מאוד מאוד לאין קץ משא"כ בדורות ראשונים ואילו הייתי בדורות הראשונים היו מעשי וחכמתי נפלאים מכמה צדיקים הראשונים וזהו שאמרו חז"ל על נח תמים היה בדורותיו ואילו היה בדורות צדיקים היה יותר צדיק ולכן שלא אצטער על זה כלל כי בלי ספק יש לנפשי מעלה גדולה על כמה צדיקים הראשונים מזמן תנאים ואמוראים. עכ"ל. ללמדנו שמעשים של דורנו יש להם מעלה גדולה עשרת מונים אצל הקב"ה מאשר מעשיהן של בני דורות הקודמים מאחר והכל נמדד לפי דרגת ונסיונות הדור והזמן, וממילא אין פלא שהגם היותו קטן כקליפת השום במעשיו לגבי דור הקודם, מעלתו יכולה להיות יותר גדולה עד שאותו קדמון אילו היה בדורנו היו מעשיו יותר קטנים ממנו, ולפי"ז אפשר להבין דברי חז"ל מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי כפשוטו שהמכוון לפי דרגת דורנו. וכתב בספר דעת שרגא בנושא חינוך פרק נט. ישנם החושבים ראינו ראשונים כמלאכים, המבט התורני הנכון הוא לכהן אשר יהיה בימים ההם, ואם דורנו זקוק היה להפץ חיים וצ"ל היו נותנים לנו מן השמים הפץ חיים, אך אם לא נתנו לנו הפץ חיים זאת אומרת שגדולים אלו יאריכו ימיהם גדולים אלו אשר אנו מקווים יחד עימם לקבל פני משיח צדקנו הם הגדולים מילתם היא מילה ולדבריהם עלינו לשמוע.

ישוב שאלות הנ"ל:

ובזה מיושבות הקושיות שכוונת התורה ללמדנו שצריך ללכת לגדול שבדורו בהיותו והוא מינוי של מלך מלכי המלכים והוא המתאים ביותר, וכן מיושבת קושיית הרמב"ן כמו שכתב הספורנו דברים פרשת כי תבוא פרק כו פסוק ג אל הכהן אשר יהיה בימים ההם. אף על פי שלא יהיה גדול בחכמה לא תחדל מלדבר עמו בכבוד כאמרך ה' אלהיך אף על פי שזה לא יאמר זולתי לאנשי השם כמו למלכים ולנביאים, מכל מקום בהיותך מביא אליו את הבכורים כמביא דורון לאל יתעלה שהוא בעל הקרקע ראוי שתדבר עמו בזה דרך כבוד: זאת אומרת שהתורה מצוה כיצד חייב לנהוג בכבוד גם בכהן פשוט כי כל תפקיד מאת השם ושליחו של מלך מלכי המלכים, ואף קושיית הר"ח פלטיאל שהתורה הוסיפה אצל הביכורים ללמדנו עניין הכבוד ולא רק בשופטים ודיינים בדיני תורה וחכמה אלא אפילו בכהן פשוט.

מוסר הגר"ח פלאנצי כיצד צריך לכבד חכמי דורו:

כתב הגר"ח פלאנצי זצ"ל בספרו נפש החיים קטו שמיעה וכו' ועינך תראנה מה שכתב הרב חומת אנך בשופטים פי' ט' ע"פ ויאמרו כל העצים אל האמר, וזה לשונו הכא כתיב כל העצים ובכללן גם תאנה וזית וגפן, והוא ללמד מוסר שגם גדולי הדור צריכים לקבל עליהם איש שמתרצים ההמון אף שגרוע במעלות ולא תהיה העדה כצאן אשר אין להם רועה, וגם הגדולים ישמעו לקטנים והמון העם ויהיו כולם באגודה אחת זה תוכן דבריו, וזהו מוסר גדול לתופסי הריב שנותנים כתף סוררת כשהקהל ממנים תלמיד חכם זקן שאינו כל כך גדול בתורה כמוהם, והם לא ידעו דאפי' ריש גרונריתא משמייא מוקמיה ליה, והוא כתוב בפנקסו של אדם הראשון ומשה ובוראי כי משיח ה' הוא, ויתפלל אל ה' שיזכה לזקנה בכבוד כמו החכם הזה, ודי למי שנגע יראת ה' בלבו דברים אלו שקול ישקל דודאי זכויותיו ומעשיו הטובים בסתר ובגלוי אלים יותר ממני, כי בשמים מומעל אינו תלוי אם יהיה פסקן גדול ודרשן נאה, כי מרם כל ראשית חכמה יראת ה', והאיש אשר ישים אל לבו זה הא ודאי שיקבלוהו בסבר פנים יפות וינשק ידיו ויתנהג עמו בכל כבוד וחדר, כל שכן בפני אחרים דאם התלמיד חכם אינו מכבד לרב המקום יהיה קל כבודו בעיני הבעלי בתים ולא ישמעו לקול מורים ולא צייתי דינא ונמצא מחריב העולם בסיבתו, ואין צריך לומר שלא יחטא אחריו בהוראות כי הוא מצער רבנן וחם ושלום יוריד דמעות בסיבתו, ואין ספק כי בנפשו דיבר, ישמע חכם ויוסף לקח ויהיו חיים לנפשיך.

גדולי אותו דור דנים לעתיד את בני דורם בשמים:

וכתב בספר הפץ חיים עה"ת פרשת ויחי. שהחפץ חיים סיפר שפעם ישבו יחד חבורה של גדולי ישראל עם הגאון והצדיק ר' זאב המגיד מוילנה, פתח המגיד ואמר בשם שבעולם הזה כל אדם נדון ע"י שופטי זמנו השופט אשר יהיה בימים ההם, כך בעולם הבא גדולי הדור נבחרים לדון את דורם, כי ערך כל מצוה והפסד עברה נמדדים בהתאם לתנאי הזמן והמקום, עברה שהיתה לפנים חמורה ביותר יכולה היום להיות קלה בערכה, ובשביל זה נתן התפקיד הזה לגדולי הדור שהיו עמם באותה סביבה ובאותו זמן. כשהמגיד גמר שיחתו קם אחד מהחבורה על רגליו ובדמעות על לחיו פנה אל המגיד רבי הואיל ואתה תהיה שופטי לעתיד לבוא אנא אמור לי מיד פסק דיני אנא הורני כדת מה לעשות כל זמן שהותי בעולם הזה עוד אוכל לחזור בתשובה אבל לעתיד יהיה כבר מאוחר בבחינת מעוות לא יוכל לתקן.

תשובה מן השמים:

מעשה היה ושאלו את רבי מרדכי בנעט זצ"ל אודות עגונה אחת מה דינה, וזה היה בסוף ימיו כששכב על מיטתו ונטה למות. צוה ר' מרדכי לבית דינו לשלוח את השאלה למרן החתם סופר, וידוע שהחתם סופר היה צעיר בשנים מר' מרדכי בנעט שכן ר' מרדכי הסמיכו בבחרותו, וכשבאה השאלה לחתם סופר ישב מיד לכתוב תשובה מבלי להביט בספר ומסר

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

מיד התשובה לבנו ר' שמעון שישלחו בדואר, חשב ר' שמעון הלא התשובה תגיע לר' מרדכי ואבא לא עיין בספר אולי יתחרט עוד מוטב להמתין יום או יומיים, למחר שאל החתם סופר את בנו אם שלח התשובה וחודה לו על האמת ואמר טעמו, אמר לו החתם סופר זצ"ל בכל דור יש להקב"ה משיבים העונים על שאלותיו, בדור הזה אני המשיב ולמה יכשילני והרי לבי נקי, כשהגיעה תשובתו לר' מרדכי הסתכל עד סוף התשובה וראה שמתירה וצוה לבית דינו להתיר, וחלשה דעתם של רבני בית דינו ואמרו והלא בית דין גדול בישראל אנו וכי אין רשות בדינו לראות מה מקור דינו של הרב מפרשבורג, אמר ר' מרדכי ההוראה של הרב מפרשבורג מן השמים היא, השאלה היא למה לא הסתפקתי בשורה האחרונה בלבד ועיינתי גם בשורות הקודמות, התשובה מפני שכתב ידו של החתם סופר סגולה ליראת שמים. מפי רח"ד וייסגודל ז"ל.

האיסור לא תסור ימין ושמואל מחייב גם את הגר"א:

זקני וחכמי ווילנא היו מספרים כי פעם אחת נזקק הגר"א להורות שאלה אחת בהלכות של איסור והיתר והתחרט על זה כל ימיו. ומעשה שהיה בשכנותו של הגר"א גר חייט אחד יהודי תמים וירא שמים, באחד מערבי שבתות קנה עוף לכבוד שבת ושחטו אצל אחד השוב"ס, אשת החייט הדיחה ומלחה ונחפזה לבשלו ומתוך פיזיות טענה ותחבה כף של חלב לתוך קדרת הבשר, הלך החייט לבית הרב רבי שמואל מו שהיה רבה של ווילנא לשאול את חוות דעתו, בינתיים נזכרה אשת החייט כי כאן בחצר גר הגר"א והלכה אליו לשאול, לבקשת האישה העניה נזקק הגר"א לשאלה ופסק לאיסור, בינתיים חזר החייט מבית הרב ובשורת שמחה בפיו האוכל כשר, סיפרה האישה לבעלה שהגר"א פסק לאיסור, חזר החייט לבית רבי שמואל וסיפר לו כי הגר"א פסק לחומרא והטריף, נאנח רבי שמואל ואמר לו לך לביתך ותאכל בשמחה את תבשילך ואני והגר"א נבוא יחד הערב לטעום מן המטעמים האלה שהכינה אשתך בליל שבת, אחר הקידוש נכנס רבי שמואל לבית הגר"א ואמר בדחילו ורחימו מורי ורבי עפר אני תחת כפות רגליו אבל אני הנני מרא דאתרא ומכיוון שאני הכשרתי הלכה כמותי וכדי שלא יחולל כבוד הרבנות בוא אתי יחד לבית החייט ושנינו נטעם מתבשיל זה שהכשרתי, נכנע הגר"א והלכו לטעום מן התבשיל, אשת החייט לקחה צלחת וחתוכה עוף בתוכה להגיש לפני האורחים החשובים, אבל מתוך גילה ורעדה נכשלה בדרך הילוכה ואת המנורה של שבת נדנדה וגר אחד של חלב נפל לתוך הקערה, נבחלו בני הבית ובתוכם רבי שמואל, ניגש רבי שמואל אל הגר"א ואמר לו יסלח לי מורי ורבי מן השמים הוכיחו כי טעיתי והלכה כמותי, השיב לו הגר"א לא ולא בוודאי הלכה כמותך ומחוייבים לשמוע בקולך וכמו שכתוב על פי התורה אשר יורוך לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמואל, אבל מכיוון שאני הורתי לאיסור הרי לגבי ידי תבשיל זה הוא בבחינת שויה אנפשיה חתיכה דאיסורא, ומשום זה מנעוני מן השמים שלא אכשל אני בדבר שאסרתי, מאז לא רצה הגר"א לענות לשום שאלה.

מוסר השכל:

עלה בידנו להבין ולהשכיל מתורתנו הקדושה שכל הנהגת גדולי דורנו הן מינוי של מלך מלכי המלכים ועל פיהם יש כל דבר הגם שיש בני הבית הסובבים ולוחשים לאוזנם, וכי הקב"ה אינו יודע את הדבר מאז ומתמיד היו צמודים בסביבת מנהגי ישראל אך למרות הכל הקב"ה לא יביא מכשול על ידם וברור כשמש שהשם איתם בכל מעשיהם ומכוון דרכם בדעת תורה להנהיג את עם ישראל, והגם שרבים אשר ראו גדולים שהיו בדור קודם בגדולתם ותפארתם אין ח"ו לזלזל בגדולי דורנו ומנהיגנו בכל שיחיו מאחר והקב"ה מסייען והן הם שליחיו, וחובתנו להיות נבדלים מאותם שאינם שומרי תורה ומצוות, אלא אדרבא עלינו לקיים את מצוות והלכת אל השופט אשר יהיה בימים ההם ועשית בכל אשר יורוך אפילו על ימין שהוא שמואל שזו מצוה מהתורה גם בימינו ושייך הדבר בכל ענייני החיים, וכל הנוטל עצה מחזקנים לעולם אינו נכשל, ואדרבא בכל אשר יפנה ישיכיל ויצליח מאחר, וכל השפע של הדור עובר דרך גדולי אותו דור דווקא שנמצאים בימינו כמו שהם, והחלש יאמר גיבור אני ויתגבר על הרוחות הנושבות שיש בהן ריח של כפירה ח"ו ושומר נפשו ירחק מהם ויחיה באמונה שיש מנהיג לבירה והכל נעשה כרצונו יתברך, כך שכל זוג שרוצה לבנות ביתו על אדני התורה חייבים לקבל עליהם דעת תורה של גדולי הדור אשר בזמנו כמאמר הכתוב דברים (פרשת האזינו) פרק לב פסוק (ז) זְכוּ וְיָמוּת עוֹלָם פִּינּוּ שְׁנוֹת דִּרְדֹּר שְׁאֵל אֲבִיךָ וְיִגְדֶּךָ זְקֵנֶיךָ וְיִאֲמְרוּ לָךְ: כוונת הפסוק ללמדנו שזו ההנהגה בכל ימות עולם ובכל דור ודור, וינהיג ביתו ואורח חייו על פיהם ויטייען עם זקני דורו וזוה נזכה כולנו לבנות בית לשם ולתפארת ולגדל דור ישרים מבורך ויחד נזכה לשנה טובה ומבורכת ונתיבה ונתימה טובה אמן ואמן.

בידידות ואהבה ובברכת שבת שלום ומבורך ונתיבה ונתימה טובה

הצב"י מרדכי מלכא עיה"ק אלעד ת"ו